

Luonto antoi jalustan

Julkinen taide: Uusien taideteosten ja alueiden suunnittelu halutaan kytkeä entistä tiiviimmin yhteen. Kankaan alueesta on tulossa uuden toimintatavan airut Jyväskylässä ja valtakunnallisestikin.

JYVÄSKYLÄ
Päivi Kujala

Kuvanveistäjä **Kimmo Schroderuksella** on haave: päästäpä suunnittelemaan julkista taideteosta jo siinä vaiheessa, kun koko aluetta vasta hahmotetaan.

– Voisi sukeltaa niin syväle projektiin, että teos olisi osa kantavaa rakennetta. Ja jos teos poistettaisiin, niin rakennukset sortuisivat ympäriltä.

Schroderus seisoo käsiä levittäen Ylistönrinteessä yliopiston kampuksella. Selän takana on taiteilijan vuonna 2006 valmistunut suuri teräksinen *Hyöky*-veistos ja edessä bussilastillinen rakennetun ympäristön asiantuntijoita ja taiteen alan edustajia. Jyväskylässä ja pääkaupunkiseudulta tuleva ryhmä on tutustumassa julkisen taiteen hankkimisen malleihin ja käytäntöihin.

Arkkitehtuurin tiedotuskeskuksen toiminnanjohtaja **Tiina**

Toivon tänne ihmisten arkea ilahduttavia ratkaisuja.

Kankaan projektipäällikkö **Erkki Jaala**

Valpola lupaa viedä Schroderuksen viestiä eteenpäin opetus- ja kulttuuriministeriön valtakunnallisen taideprojektin nimissä.

Schroderuksen veistos oli valtion taideteostoimikunnan hankkima ja nousi valmiiseen ympäristöön. Aaltomainen teos noudattelee orgaanista, science fiction -tyyppistä muotokieltä ja luo vastakohdan kulmikkaille rakennuksille. Rinteestä se saa luonnon jalustan.

Taiteilija jatkaa ajatustaan: *– Hyökykin* voisi esimerkiksi olla suoraan osa rakennusta, sen yksi kantava seinä.

Myös Keski-Suomen visuaalisten taiteiden läänintaiteilija **Kirsi Pitkän**en painottaa tarvetta saada taiteilijat alusta asti mukaan kohteiden suunnitteluun.

– Jyväskylässäkin on totuttu siihen, että taide on se hankkeen viimeinen asia. Esimerkiksi Ruotsissa taiteilija on mukana monissa projekteissa ennen kuin arkkitehti on piirtänyt yhtään viivaa. Kun taiteilija on osa prosessia, taide ei ole lisäkulku.

Mutta Kankaan alueelta kuuluu hyvää.

Vanhaan paperitehdasympäristöön nousevalle asuinalueelle on luotu koko maassa uudellinen ”prosentti kulttuurille”-malli, joka tuo rahaa sekä teoshankinnoille että tapahtumille.

Lisäksi alueen taiteen ja kulttuurin suunnitteluun osallistuu alan toimijoita, ja taiteilijat pääsevät hahmottelemaan teoksia ja ennen urakkatarjouksia ja yhteistyössä arkkitehtien kanssa, Kirsi Pitkän kertoo.

Malli tuo Kankaalle taidetta ja kulttuuritapahtumia parinkymmenen vuoden aikana arviolta 5,5 miljoonalla eurolla. Prosentti otetaan tontinmyyntituloista ja rakentamisen kustannuksista.

– Rahasta arviolta 70–75 prosenttia menee taidehankintoihin ja loput tapahtumiin, arvioi Kankaan projektipäällikkö **Erkki Jaala**.

Alueen imagoa ja brändiä alettiin miettiä 2011, ja kulttuuri haluttiin alusta asti sen osaksi.

– Taiteelle haluttiin uudellaistota toteutusta. Myös rakennuttajat ymmärsivät taiteen merkityksen ja sitoutuivat siihen. Olen ylpeä siitä, että malli saatiin jumpattua maaliin, Jaala kertoi tehtaan juurelle kaartaneelle ryhmälle.

Jaala uskoo, että taiteen ja kulttuurin avulla Kankaasta saadaan enemmän kuin vain laadukas rakentamiskohde. Yhteistyötä tehdään alusta asti myös asukkaiden kanssa.

– Toivon tänne ihmisten arkea ilahduttavia ratkaisuja.

Rahat kerää ja hankinnat toteuttaa perustettava palveluyhtiö, joka myös huolehtii teosten hoidosta. Yhtiön perustajajäseniä ovat tulevat kaupunki ja rakennuttajat eli YIT ja Skanska. Alueen asunto- ja kiinteistöyhtiöt tulevat osakkaiksi palveluyhtiöön tonttien oston yhteydessä, ja alueen valmistuttua palveluyhtiö siirtyy kokonaan niiden omistukseen.

Ensimmäinen pysyvä teos on jo tilattu taiteilija **Tommi Toijalta**. Veistos, ihmismäinen hahmo, nousee tehdasalueen vanhaan valaisinpylvääseen. Teos julkistetaan ensi keväänä.

Väliaikaiseksi taiteeksi jäävät paperitehtaan purettavaa osaa jo nyt koristavat, useiden katutaidelijoiden tekemät suuret seinämaalaukset.

Kankaan prosentti kulttuurille –mallia seurataan kiinnostuneina koko Suomessa, Arkkitehtuurin tiedotuskeskuksen Tiina Valpola sanoo.

Kimmo Schroderus taivutti ja hitsasi *Hyöky*-veistokseen assistenttinsa kanssa kuusi kilometriä terästankoa. Työn aikataulu oli joustava: teos kilpailun julkistamisesta meni kolme vuotta siihen, kun veistos paljastettiin.

Yleisemmin tunnettu malli on prosentti taiteelle, jota soveltavat selkeimmin Helsinki ja Oulu. Jyväskylässä se ei ole ollut käytössä, mutta rahaa on

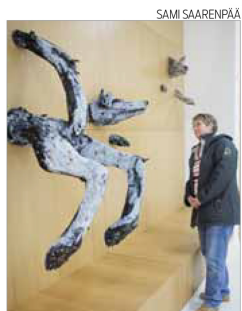
varattu muutoin vuosittain taidehankintoihin ”ihan hyvin”, kaupungin taidehankintatyöryhmän jäsenenä toimiva Kirsi Pitkän luonnehtii.

Bussikierroksen kohteina Jyväskylässä olivat Ylistönrinteen ja Kankaan alueen lisäksi taiteilija **Jukka Silokunnaksen** *Huhtikset*-maalaukset Huhtasuon yhte-

näiskoululla, **Veikko Hirvimäen** *Ohitus*-teos yliopiston Ruusu- puistossa, **Timo Hannusen** *Hal-la* Kuokkalan kiertoliitymässä ja Äijälänrannan taideteokset.

Taiteilija **Jukka Silokunnas** oli ideoimassa ja toteuttamassa Kankaan suurta seinämaalusprojektia, Ryminää, johon osallistui pitkäksi toistakymmentä katutaiteilijaa. Kuvataiteen lehtori Satu Joutsensalo Lyseon lukiota otti kuvan.

Asiakkuuspäällikkö **Kirsi Kautola** Jykes-Kiinteistöistä tutustui **Veikko Hirvimäen** teokseen Ruusu- puistossa. ”Taide tuo viihtey- syyttä ja virikkeitä työpaikoille”, hän totesi.

KYSELY

Taidetta halutaan arkeen

■ Valtakunnallinen Prosentti taiteelle -hanke teki kesällä 2014 kyselytutkimuksen, joka antoi selkeän tuen julkiselle taiteelle. Vastajia oli 1 004.

■ 70 % suomalaisista haluaa kokea taidetta arjissa ympäristössään.

■ 71 % uskoo, että taide lisää rakennetun ympäristön arvoa.

■ 44 % olisi valmis maksamaan enemmän asunnosta alueella, jolla prosentti rakennuskulusta

on käytetty taiteeseen.

■ Kaksivuotinen hanke päättyi tämän vuoden lopussa. Tavoitteena mm. juurruttaa prosenttipiaatetta kuntiin ja edistää taiteilijoiden mahdollisuuksia toimia taidehankkeissa.

■ Prosenttipiaatetta sovelletaan eri tavoin: esimerkiksi osoittamalla noin 1 % rakennuskustannuksista taiteeseen, tai asuinalueiden taideohjelmilla ja -kaavoilla (kuten Arabianranta Helsingissä ja Penttilänranta Jo-

ensuussa), tai Jyväskylän Kankaalle kehitetyllä palveluyhtiömallilla.

■ Bussikierrokset tehtiin seitsemässä kaupungissa. Niissä katsattiin taiteen vaikutusta rakennettuun ympäristöön ja taiteen roolia rakentamisprosessissa.

■ Prosenttihaikkeen rahoittajana on opetus- ja kulttuuriministeriö. Toteutettu yhteistyössä arkkitehtuurin, kuvataiteen ja muotoilun alojen toimijoiden kanssa.